

Coordonator Lavinia Mihaela VLĂDILĂ

Constanța MĂTUȘESCU

Steluța IONESCU

JURISDICȚII INTERNAȚIONALE ȘI EUROPENE

Capitolele I, II și III au fost realizate de lect. univ. dr. Steluța Ionescu
Capitolele IV și V au fost realizate de lect. univ. dr. Lavinia Mihaela Vlădilă
Capitolul VI a fost realizat de conf. univ. dr. Constanța Mătușescu

Coordonator Lavinia Mihaela VLĂDILĂ

Constanța MĂTUȘESCU

Steluța IONESCU

JURISDICȚII INTERNATIONALE ȘI EUROPENE

Copyright © 2014, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VLĂDILĂ, LAVINIA MIHAELA

Jurisdicții internaționale și europene / Lavinia Mihaela

Vlădilă (coord.), Constanța Mătușescu, Steluța Ionescu. - București :
Pro Universitaria, 2014

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-985-1

I. Mătușescu, Constanța

II. Ionescu, Steluța

34(4+100)

LISTA PRINCIPALELOR ABREVIERI

AELS	Asociația Europeană a Liberului Schimb
alin.	alineatul
art.	articolul
AUE	Actul Unic European
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
c.	contra
CE	Comunitatea Europeană
CEB	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
CECO	Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
CoR	Comitetul Regiunilor
CES	Comitetul Economic și Social (european)
CEDO	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CEEA	Comunitatea Europeană a Energiei Atomice
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CIJ	Curtea Internațională de Justiție
CJCE	Curtea de Justiție a Comunităților Europene
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
COREPER	Comitetul reprezentanților permanenți
CPI	Curtea Penală internațională
CSSL	Curtea specială pentru Sierra Leone
Ed.	Editura
ed.	ediția
JAI	Justiție și Afaceri Interne
JOCE	Jurnalul Oficial al Comunităților Europene (seria L” – Legislație, seria „C” – Comunicări și Informații)
JOUE	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (seria L” – Legislație, seria „C” – Comunicări și Informații)
lit.	litera
loc. cit.	locul citat
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
NCP	Noul Cod Civil
NCPC	Noul Cod Penal
NCPP	Noul Cod de Procedură Civilă Noul Cod de Procedură Penală
n.ns.	nota noastră

ONU	Organizația Națiunilor Unite
op. cit.	opera citată
p./pp.	pagina/paginile
par.	paragraful
pct.	punctul
PE	Parlamentul European
PESC	Politica Externă și de Securitate Comună
Rec.	Recueil (Culegerea de jurisprudență a Curții de Justiție a Comunităților Europene și a Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene, ediția în limba franceză; din anul 1989, partea I – hotărârile CJCE, partea a II-a – hotărârile TPI)
Rep.	Repertoriul jurisprudenței Curții de Justiție a Comunităților Europene și a Tribunalului de Primă Instanță a Comunităților Europene (ediția în limba română, începând cu anul 2007; partea I-hotărârile CJCE; partea a II-a - hotărârile TPI)
RRDC/RRDE	Revista română de drept comunitar/european
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEE	Spațiul Economic European
subl. ns.	sublinierea noastră
TCE	Tratatul privind Comunitatea Europeană (după Maastricht)
TCECO	Tratatul privind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
TCEE	Tratatul privind Comunitatea Economică Europeană
TFP	Tribunalul Funcției Publice al Uniunii Europene
TIDM	Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării
TFUE	Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TPI	Tribunalul de Primă Instanță
TPII	Tribunalul penal internațional pentru fosta Jugoslavie
TPIR	Tribunalul penal internațional pentru Ruanda
TSC	Tribunalul special pentru Cambodgia
TUE	Tratatul privind Uniunea Europeană
UE	Uniunea Europeană
urm.	următoarele
vs.	versus

Capitolul I

CADRUL JURISDICȚIONAL INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN

I. Contencios internațional sau jurisdicții internaționale. Delimitări conceptuale

În sensul cel mai larg, *justiția internațională* constituie o modalitate importantă de aplicare a dreptului internațional, de dezvoltare a acestuia și, prin aceasta, de consolidare a ordinii publice internaționale. Termenii în care se califică mediul jurisdicțional internațional au în vedere fie noțiunea de *contencios*, fie pe aceea de *jurisdicție*.

Etimologic, noțiunea de **contencios** derivă din latinescul "*contentio*", care desemnează un conflict, o dispută, o confruntare sau, mai expresiv, de la verbul "*contendere*", care înseamnă a lupta.

În limbaj juridic, termenul definește deopotrivă atât activitatea de aplicare a normelor juridice cât și organul însărcinat să se pronunțe asupra acesteia¹.

Pentru mediul internațional, noțiunea de *conflict* are ca sinonim pe acela de *diferend*.

Într-un sens mai larg, prin *diferend* se înțelege o contestație, un litigiu, o divergență sau un dezacord dintre două sau mai multe subiecte de drept internațional. Diferențele internaționale pot să aibă o natură juridică sau politică, între acestea, cele juridice fiind cu deosebire relevante pentru materia cursului de față. Prin definiție, *diferențele juridice* sunt cele în care se opun pretenții de drept între state și care au ca obiect interpretarea unui tratat, o problemă de drept internațional, existența unui fapt care, dacă ar fi stabilit, ar constitui încălcarea unei obligații internaționale precum și stabilirea naturii sau întinderii reparației datorate pentru încălcarea unei obligații internaționale.

Noțiunea de **jurisdicție**² este tot de origine latină și exprimă rezultatul alăturării a doi termeni: „*juris*” și „*dictio*”, ceea ce înseamnă „*a rosti dreptul*”, „*a spune dreptul*”³.

---

¹ Justificarea noțiunii este dată de caracterul preponderent al procedurii de judecată – acesta fiind unul *contencios* – întâlnit la nivelul justiției internaționale. Calificarea care acoperă însă cel mai bine materia de studiat este aceea de *jurisdicții internaționale și europene*, opțiune manifestată în chiar titlul lucrării.

² Despre *jurisdicție*, în sensul larg, doctrina vorbește în termenii definirii competențelor statului de a edicta reguli și de a le conferi forța de a se impune; din acest punct de vedere, două sunt formele de jurisdicție care merită relevanță: *jurisdicția prescriptivă* (asimilată lui *ius dicere* și care semnifică prerogativa statului de a stabili reguli de conduită) și *jurisdicția aplicativă* (asociată prerogativei statului de a asigura respectarea și executarea normelor) – pe larg, Ion Anghel, *Personalitatea juridică și competențele Comunităților Europene/Uniunii Europene*, Editura Lumina Lex, București, 2006, p. 14, 15.

³ Dreptul roman, consacrand printre izvoarele dreptului privat și edictul pretorului și jurisprudența, considera că „*dreptul pretorian este vocea vie a dreptului civil*” ori înțelegea prin aceasta „*puterea magistratului de a organiza instanța*” – pentru detalii, Emil Molcuț, Dan Oancea, *Drept roman*, Ed. Șansa S.R.L., București, 1993.

Adesea, noțiunea este utilizată ca un substitut pentru „justiție”. Alteori, „jurisdicție” are și un alt înțeles și se utilizează pentru a califica tabloul instituțiilor autorității judiciare și apartenența la acestea („a se afla sub o jurisdicție”).

Din punct de vedere procesual, în sens strict, noțiunea acoperă ca înțeles atât prerogativa de a judeca, de a aplica dreptul într-o situație concretă, cu prilejul rezolvării unui diferend (procedura fiind contencioasă) sau răspunzând unei cerințe de o altă natură, neconflictuală (procedura fiind necontencioasă), cât și *autoritatea* investită cu această prerogativă.

II. Jurisdicții naționale și internaționale

II.1. Jurisdicțiile naționale

În raport cu caracterul și sfera de competență pe care le reclamă, la nivel național, circumstanțind la statul român, există două categorii de jurisdicții.

Pe de o parte, funcționează jurisdicția *justiției*, înțeleasă ca o *jurisdicție cu caracter general*, caracter derivat din aceea că ponderea covârșitoare a cauzelor deduse judecării revine în sarcina de judecată a acesteia, calificată drept o *jurisdicție ordinară, de plenitudine*.

Pe de altă parte, există și alte entități încărcate cu atribuțiuni de judecată, în materie strict reglementate, denumite, de regulă, organe cu activitate jurisdicțională. Pentru că sfera lor de judecată este una specializată, acestora li se atribuie calificarea de *jurisdicții speciale*. Între acestea, unele beneficiază și de instanțe specifice (cum este cazul Curții Constituționale, Curții de Conturi).

Trebuie spus că, dacă **jurisdicția justiției** este un element care ține de originea puterii publice, fiind de esența acesteia, jurisdicțiile publice speciale au un statut care a comportat de-a lungul timpului nuanțări, ele fiind de domeniul unui regim politic, al unei etape de evoluție.

Cristalizarea lor a căpătat concretețe în a doua jumătate a sec. al. XIX-lea, în condițiile dinamicii unei societăți fondate pe civilizația comerțului, o societate deschisă, pluralistă, o societate care, sub raport politico-constituțional, este **civilizația statului de drept**¹. Sunt reclamate acum, pe o paletă extrem de diversă, specii noi de jurisdicție, forme de contencios: *constituțional, administrativ, fiscal, litigii de natură comercială și contencios concurențial, litigii de muncă*. Pe aceleași temeuri, se produce și o ușoară dezetimizare a actului de justiție, ca urmare a reglementării *arbitrajului (instituțional sau privat)*. O dată cu evoluția comerțului capătă contur jurisdicții în specialități noi, cum este cea a *valorilor mobiliare*. *Creația intelectuală* face și ea obiect de analiză privitor la specializarea jurisdicției pe care o implică.

¹ Danil Matei, *Drept procesual civil, Note de curs*, Universitatea Valahia Târgoviște, 2010, p. 23.

Expunerea de mai devreme este doar o prezentare exemplificativă a materiei. Tema nu-și propune să facă o tratare detaliată, nici din punctul de vedere al evoluției fiecăreia dintre aceste jurisdicții și nici a aspectelor de ordin tehnic care definesc în concret apelul la acestea.

Este însă relevant și de interes pentru înțelegerea mecanismelor antrenate în jurisdicțiile internaționale, să facem o expunere, chiar sumară, a modului în care este organizată **justiția în România**. Astfel, din punct de vedere instituțional, *justiția românească* este organizată sub forma unui sistem instituționalizat, caracterizat printr-o așezare piramidal - ierarhică. Textul constituțional¹ evocă numai instanța supremă și instanțele ordinare atunci când arată că puterea judecătorească sau justiția „se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege”. Dincolo de instanța supremă, celelalte trei niveluri de instanțe sunt reglementate detaliat în legea de organizare judiciară².

Astfel, în organizarea actuală a sistemului judiciar, primul nivel de jurisdicție este asigurat de *judecătorii*, acestea având plenitudinea de jurisdicție civilă și penală. Aflate la baza piramidei, judecătorii sunt organizate și stabilite pe principiul oportunității³. Pe a doua treaptă a ierarhiei se situează *tribunalele*, cu plenitudine de judecată în mai puține materii decât judecătorii, organizate nivelul fiecărui județ. Astăzi, se adaugă acestora și tribunalele specializate (tribunale de muncă, tribunale de familie, tribunale pentru minori). Nivelul superior imediat următor este acoperit de *Curțile de apel* (în număr de 15) au fost și ele stabilite pe principiul oportunității; denumirea lor nu acoperă, ca înțeles, puterile de judecată ale acestora, preponderența competenței nefiind neapărat legată de calea de atac a apelului⁴.

Vârful piramidei sistemului judiciar român îl reprezintă *Înalta Curte de Casație și Justiție*⁵. Ea este autoritatea care asigură „interpretarea și aplicarea unitară a legii”, atribuindu-i-se înfăptuirea casației române.

Relativ la sistemul judiciar, trebuie precizat că textul constituțional nu face o separație între acesta și alte organe, autorități publice ale căror rațiune și activitate concretă sunt atașate acestuia. Este vorba despre Ministerul public și Consiliul Superior al Magistraturii, co componente ale autorității judecătorești, deopotrivă cu sistemul instanțelor judecătorești (justiția).

---

¹ Art. 126 din Constituția României.

² Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară în România.

³ Nu există o repartizare geografică, ele nu au un număr prestabilit, spre deosebire de tribunale.

⁴ Corespunzător instanțelor civile (calificate astfel doar în raport cu cele militare), legea de organizare judiciară reglementează și instanțe militare: tribunalele militare și Curtea Militară de Apel; până la intrarea în vigoare a NCPP (Noul Cod de Procedură Penală) în aceeași categorie era reglementat și funcționa Tribunalul Militar Teritorial, instanță deființată astăzi, după 1 februarie 2014.

⁵ Denumire revigorată de revizuirea legii fundamentale, din 2003. Înainte de acest moment, denumirea dată instanței noastre supreme - Curtea Supremă de Justiție.

II.2. Jurisdicțiile internaționale și europene. Diferendul internațional și modalități consacrate de soluționare

În general, relațiile internaționale au fost și încă sunt dominate de mari frământări, fără a exista încă - paradoxal - soluții alternative. Cea mai gravă dintre ele este violența, deși a fost mult limitată și reglementată după cel de-al doilea război mondial, nu a dispărut, ci a căpătat noi forme de manifestare, unele foarte grave, precum conflictele interne de structurare sau terorismul internațional. Pacea și războiul rămân și astăzi probleme esențiale ale societății internaționale și reglementarea juridică nu este suficientă pentru a consacra realmente pacea ca unică stare de normalitate, pentru că relațiile internaționale pot fi încă reglementate și prin putere. Competiția pentru putere, înțeleasă ca o competiție de interese ale partenerilor la viața internațională, mai ales a statelor, duce inevitabil la stări contradictorii, la dezacorduri între aceștia.

Denumite generic - diferende internaționale - aceste contradicții de interese, unele fundamentate pe drept (juridice), altele denumite politice, fundamentate pe varii pretenții fără contestație de drept, au dus deseori la conflicte violente cu urmări dintre cele mai grave asupra echilibrului internațional și așa destul de fragil¹.

Diferend internațional mai înseamnă într-un sens foarte larg², o neînțelegere, o opoziție între două sau mai multe state care au atins stadiul în care părțile și-au format pretenții sau contrapretenții și care constituie un element de tulburare a relațiilor dintre ele. Diferendele internaționale se pot naște nu numai între state, ci și între acestea și organizații internaționale sau numai între organizații internaționale. Într-o altă accepțiune, *diferendul* înseamnă o neînțelegere, un dezacord sau litigiu între două sau mai multe state cu privire la un drept, pretenție ori interes.

Curtea Permanentă de Justiție Internațională a definit diferendul internațional "*ca un dezacord asupra unei chestiuni de drept sau de fapt, o contradicție, o opoziție de teze juridice sau de interese*"³.

Între posibilele diferende internaționale, o importanță deosebită o reprezintă situațiile internaționale care ar putea duce la încălcarea păcii. Carta ONU⁴ prin art. 34 stabilește în acest sens, dreptul Consiliului de Securitate de a "*ancheta orice diferend sau orice situație care ar putea duce la fricțiuni internaționale sau ar putea da naștere unui diferend, în scopul de a stabili dacă prelungirea diferendului sau a situației ar putea pune în primejdie menținerea păcii și securității internaționale*"⁵.

¹ Carta ONU la art. 36 par. 3 stabilește că "în regula generală, diferendele de ordin juridic trebuie să fie supuse de părți Curții Internaționale de Justiție, în conformitate cu dispozițiile Statutului Curții". Jurisdicția internațională consideră ca toate diferendele sunt juridice până la proba contrarie, dacă cererea reclamantului are sau nu temei de drept.

² Stelian Scăunaș, *Drept internațional public*, Editura All Beck, București, 2005, p. 221.

³ Tratatul multilateral pentru renunțarea la război - Pactul Briand-Kellogg, 1928.

⁴ Carta ONU art. 1 paragraf. 1.

⁵ Soluționarea diferendelor internaționale pe cale pașnică constituie un principiu al dreptului internațional public din anul 1928, când a fost semnat „Pactul Briand-Kellogg”. Pe lângă condamnarea războiului și renunțarea la